

így, de összességében finom lelkű alkotót ismertem meg benne, akinek az énekes előadásmódja némileg ütközik a szövegek csiszoltságával, mívességével, sokszor lelki törékenységgel. Az a benyomásom, hogy líraiságát szemérmesen a rekedt hang és vagány kiejtés mögé rejtette. Az ellentmondásosság és többretegűség külön nehézséget jelent a fordítónak. Néha olyannyira, hogy mindent előről kell kezdenie egy-egy kisebb felfedezés után.

Amit példának hozok, Viszockij egyik első saját hangú dala, a *Tetoválas*. Kezdeti fordításommal elégedett voltam anélkül, hogy időmértékesre sikeredett volna. Nem így költő-műfordító barátom, Erdődi Gábor, aki nagyon megfeddett a ritmus hiányáért. Még egy lökést adott az újrafordításhoz internetes finnországi segítőársam, egy orosz művészettörténész, aki magyarul nem tudván, tőlem kérdezte, vajon kifejezi-e a fordítás azt a romlottságot, ami a versben megnyilvánul. Egész más kérdéssel kerestem meg őt, hogy az utolsó sor egyik szavának rendhagyó alakját tisztázzuk, ő meg ezt a romlottságot firtatta. Két fiatalember közös szerelméről, Válgjáról szól a dal, lírai történet, még ha cellatársak is a fiúk. Nem éreztem meg a „gyelity” (osztani, osztózni) igének azt a jelentését, ami az orosz anyanyelvű Mirra Laakso számára egyértelmű volt: a nők közös használata. Ezután tényleg újra kellett kezdeni a fordítást. A „Nem osztoztunk rajtad” kifejezésből „Nem kapott a banda meg” lett.

Harmadsorban Viszockij fellépéseiről rengeteg hangfelvétel készült, dalai több változatban keringtek. Ezenkívül a költő írásban is változtatott a szövegeken, csiszolgatta azokat. Így aztán a különböző kiadású kötetekben (valamennyi a halála után jelent meg) előfordulnak

kisebb-nagyobb eltérések. Hogy kinek melyik tetszik jobban, mindenki maga dönti el, de azt, hogy hagyatékának örökösei mit fogadnak el autentikusnak, azt az örökösök. A fordító szembe találhatja magát azzal a problémával, hogy késznek vélt művéből ki kell hagyjon vagy bizonyos részeket meg kell változtasson, ha eredetileg nem az autentikus kötetből dolgozott...

A Jurij Gagarin emlékére írott versben cserélnem csak néhány sort kellett, ami a mű terjedelméhez képest elenyésző mennyiség, viszont el kellett hagynom a vers végéről a viszonylag önálló öt versszakot. A változtatás az életében ismeretlenségre kárhozottatott Koroljov főkonstruktőrre vonatkozik. Az első verzió ez volt:

*„Tudom, hogy ő, a bunker egyke rabja
Figyel, s agyának óraműve kvarc.”*

A második változat szerint:

*„A mérhetőt egészben megragadta,
Hiszen agyának óraműve kvarc.”*

Az elhagyott, meg nem jelent versszakok közül egyet idézek:

*„A „nulla” és a „puszk” közt hallották állítólag
– Vagy tán a rádiós tiszt ijedten írta el –,
Hogy én elég vidáman, büszkén, sőt biztatóan
Egy hetyke szót vetettem: „Megyünk, szerencse fel!”*

Bemutatok négy fordítást, amelyek eddig másképpen voltak olvashatók.

VLAGYIMIR VISZOCKIJ *Tetoválas*

*Nem kapott a banda meg, de bók se járta,
S hogy szívünk remélt, a múltba hull alá.
Angyalarcod itt a lelkem őrzi, Válgja –
Ljosa mellkasára tetovált rá.*

*Aznap, elköszönve ott az állomáson,
Én sosem felejtlek, erre nyílt a szám,
S mondta: – Válgja lesz örökre minden álmom.
–Nékem éppen úgy! – heveskedett komám.*

*Dönts tehát: kiben nagyobb a tűz, mi éget,
Ő vagy én – ki hordja súlyosabb baját:
Őbelé kívül lyukasztva drága képed,
Engemet belül döfött a vágyam át.*

*És ha dúlt szívem megállni készül éppen –
Szóm ne vedd zokon, de Ljosa jó barát –,
Kérem őt... – Az ing lehull, s te ott a képen:
Nézve nézlek így, sok órahosszon át.*

*Új barát került minap, derék legényke,
Mester ő, sebemre biztos írt talált,
Képed ott a Ljosa mellkasán lemérte,
S téged énreám profilba tetovált.*

*Bár tudom, nem ér leszólni hű barátom,
Mégis: így szereztem, édes, annyi fórt,
Hogy enyém a kép – vagyis tiéd, belátom –,
Mely ezerte jobb, mint Ljosa rajza volt.*

Marinának

*Itt összesimul remegőn a fenyő,
Itt árva, riadt a madárdal.
Erdőd, ahol élsz, csupa bűvös erő,
A foglya vagy életem által.*

*Ha a zelnice szárad a szél melegén,
Ha az orgona hull az esőben,
Palotába kimentelek akkor is én,
Hova sípzene leng pihenőben.*

*Varázslat a több ezer évnyi sötét,
Mely elfedi tőlem a lényed,
Te azt hiszed, érzed a szép örömet,
S hogy itt a vadonban a lényeg.*

*Ha hiányzik a harmat a fák levelén,
Ha a Hold ki-kisütne, de nem mer,
Palotába kimentelek akkor is én,
Szalonunkba belátszik a tenger.*

*Mi nap, melyik óra – jövőbe ki lát?–
Osonsz te élém elepedten...
E kar megölelve röpit oda át,
Elérni ahol lehetetlen.*

*Palotánkba kiloplak, akard te is így –
Hiszen annyi erőt beleadtam...
Ugye jó kalyibámban az édeni frigy,
Ha a díszszoba mégse lakatlan?*

Búcsú a hegyektől

*Suta városi kép, rohanó kocsisor:
Ide tér meg utunk – hova máshova menne?
Sikeres csapatunk lefelé araszol,
Odahagyva szívét a hegyekbe’.*

*Süketít a vitánk, heve túl sok!
Bizonyos vagyok én afelel,
Nincs a csúcsoknál jobb, csak a csúcsok:
Sose-járt utakon, legelöl.*

*Ugye jó, ha a bajban egy társ szava szól,
Ugye jó a kötés, ha a szív maga köt le?!
De a kis csapatunk lefelé araszol –
Hisz az istenek is le-lejöttek a földre.*

*Süketít a vitánk, heve túl sok!
Bizonyos vagyok én afelel,
Nincs a csúcsoknál jobb, csak a csúcsok:
Sose-járt utakon, legelöl.*

*Mennyi vágyat és szót, csupa dalba valót
Olt a hegykoszorú a szívünkbe – marasztal! –
De mi lent ragadunk – ki előbb, ki utóbb,
S ami úgy idevonz, az az ágy meg az asztal.*

*Süketít a vitánk, heve túl sok!
Bizonyos vagyok én afelel,
Nincs a csúcsoknál jobb, csak a csúcsok:
Sose-járt utakon, legelöl.*

Homályban

*Várj, homály van elöl, s egyre nő!
Körbezár – ott a nap tüze rőtörös,
Arcba fúj, zuhog ordas eső,
És a sok kusza út rögös.*

*Ott a szó csupa más,
Ott a hír nyavalyás,
Ott a szembejövő kezed elveti.
Ott kiszárad a fű meg a sás,
És a mély nyomot is fedi
a homály ...*

*Ott lemérnek a kézitusák,
Meg a köd, meg az északi szél jege.
Szúr a szív, veri tévritmusát,
Kalapál, s ki-kihagy vele.*

*Ott a szó csupa más,
Ott a hír nyavalyás,
Ott a szembejövő kezed elveti.
Ott kiszárad a fű meg a sás,
És a mély nyomot is fedi
a homály ...*

*Fura ott az a hang, az a fény,
Ámde nem tudok más utat itt belül –
A homályban ott jól jövök én!
De se baj, hisz az ég derül.*

*Ott a szó csupa más,
Ott a hír nyavalyás,
Ott a szembejövő kezed elveti.
Ott kiszárad a fű meg a sás,
És a mély nyomot is fedi
a homály ...*